

Kiem Kracht

Stichting Zaadgoed
voor biologische zaadteelt
en veredeling

In dit nummer:

- Zaadgoed symposium met Vandana Shiva
- Van de voorzitter
- Doe mee aan een rassentoets
- Zoektocht naar bonen
- Kort Nieuws

Vandana Shiva komt naar Nederland

“Monopolievorming bij zaadbedrijven bedreigt de biodiversiteit”

“De luis in de pels van de landbouwmultinationals”, zo noemde NRC Handelsblad haar in een artikel in augustus 2009. Vandana Shiva is een wereldberoemd voorvechter van biodiversiteit, en het recht van boeren om hun eigen zaden te vermeerderen – dat is namelijk steeds minder vanzelfsprekend. Shiva is de voornaamste spreker op het symposium ‘Zaadgoed is ons cultureel erfgoed’, op maandag 22 november in Zeist. De volgende dag spreekt ze in Amsterdam in de Rode Hoed, bij een publiek debat over ‘Het gevecht om de voedselgenen’. Shiva komt speciaal voor de lezingen naar Nederland. We stelden haar alvast een paar vragen.

Vandana Shiva (1952) studeerde natuurkunde en promoveerde als jonge vrouw in Amerika in de wetenschapsfilosofie. Vanaf de jaren '70 richtte ze haar inspanningen steeds meer op de landbouw: tegen de industrialisering en monoculturen, vóór biodiversiteit en traditionele kennis. Omdat vrouwen in India een belangrijke rol spelen in de landbouw als bewaarders van traditionele kennis, werd ze ook een fanatiek voorvechter van vrouwenrechten. In de loop der jaren spitsten haar activiteiten zich meer en meer toe op de kern van de landbouw: de zaden. In de jaren '90 richtte ze in India de organisatie Navdanya op, die zich inzet voor het behoud van biodiversiteit, onder meer door het opzetten van levende zadenbanken. Dat wil zeggen dat de zaden niet alleen worden bewaard maar ook vermeerderd, zodat boeren ze meteen kunnen gebruiken. Onder aanvoering van Navdanya zijn intussen in meer dan 50 gemeenschappen door heel India zadenbanken opgezet. Ondertussen reist Shiva de wereld af, om te waarschuwen voor de toenemende machtsconcentratie bij grote zaadbedrijven en hun patenten op levende organismen.

Met de vergoeding die zij voor deelname aan het symposium ontvangt, worden haar projecten in India gesteund.

Zorgen en hoop

Vandana Shiva is helder over wat ze als meest zorgwekkende ontwikkeling ziet van dit moment: gentech en patenten. “De grote gentechbedrijven hebben de veredeling beperkt tot productie van gewassen die resistent zijn tegen onkruidgif, en gewassen die zelf gif (zogenaamde Bt-toxinen) produceren tegen plaaginsecten. Dit heeft inmiddels geleid tot superonkruiden en superplagen. En op basis van deze techniek proberen die enorme zaadbedrijven controle te

Symposium “Zaadgoed is ons cultureel erfgoed”

maandag 22 november van 15 tot 21 uur in Zeist
toegangsprijs 30 euro
(15 euro voor donateurs van stichting zaadgoed) Info en opgave: www.zaadgoed.nl

→ vervolg Vandana Shiva komt naar Nederland

krijgen over alle voedselgewassen en hun veredeling."

Boeren moeten zelf het tegenwicht bieden, aldus Shiva: "De levende zadenbanken, zoals wij in India hebben gerealiseerd, zie ik als een van de meest hoopgevende ontwikkelingen. We bewaren daar honderden rassen en de boeren kunnen er zaden aanschaffen tegen kostprijs. Ook veredelingsprogramma's waar boeren direct bij worden betrokken, zijn erg belangrijk."

Boeren en veredelaars voor gedeelde kwekersrechten

De strijd om het zaad spitst zich in Nederland momenteel toe op patenten (ofwel octrooien) versus kwekersrecht. Met kwekersrecht worden de inspanningen van de veredelaar wel financieel beloond, maar blijven rassen beschikbaar voor verdere veredeling. Patenten gaan veel verder dan kwekersrecht. Bedrijven als Monsanto proberen daarom patenten op rassen te krijgen. Daarmee verliezen niet alleen de boeren, maar ook de veredelaars de mogelijkheid om met deze rassen te werken, tenzij aan de leiband van multinationals. Door die ontwikkeling hebben veredelaars, boeren en consumenten gedeelde belangen. In Nederland trekken gangbare en biologische boeren, milieuorganisaties en zaadbedrijven daarom sinds kort gezamenlijk op, wat een primeur is. Zij spreken zich samen uit voor kwekersrechten en tegen patenten op rassen. Shiva zegt hierover:

"Samenwerking tussen boeren en veredelaars is de juiste weg voorwaarts. Die samenwerking moet inzetten op veredeling waarbij de boeren actief betrokken worden; en daarbij horen gedeelde kwekersrechten."

Debat "het gevecht om de voedselgenen"

Dinsdag 23 november om 19.30 uur in Amsterdam
Toegangsprijs 10 euro
Info en opgave: www.rodehoed.nl

"Richt zaadcoöperatieven op"

Heeft Shiva ook nog een speciaal advies heeft voor de Nederlandse boeren? Nederland is een van de grootste zaadexporteurs ter wereld. Dat machtsconcentratie leidt tot verlies van diversiteit in de landbouw, is ook hier onlangs weer bevestigd. In 2008 nam Monsanto zadenproducent De Ruiter Seeds over. Twee jaar later, per september 2010, is De Ruiter Seeds volledig gestopt met de verkoop van biologische zaden. Vandana Shiva raadt Nederlandse biologische boeren daarom eenvoudigweg aan om in Nederland hetzelfde te doen als Navdanya in India: "De boeren moeten regionale zadenbanken tot stand brengen, en zaadcoöperatieven van boeren oprichten."

Of dit advies realistisch is in de Nederlandse situatie, zal waarschijnlijk duidelijk worden bij het symposium op 22 november aanstaande, dat zich vooral richt op landbouwprofessionals.

Bewondering

Sinds vorig jaar heb ik een eigen moestuin in een ecologisch volkstuincomplex. En ondanks 12 jaar ervaring als bestuurder en woordvoerder in diverse takken van de biologische sector, kom ik er achter hoe beperkt mijn kennis is van de praktijk.

Het makkelijkste is kennis opbouwen van onkruidsoorten, in mijn geval Heermoes en Zevenblad, de hardnekkige soorten. Verder is er verwondering over de kiem- en groeikracht in de lente, de vreugde en de smaak van zelf gekweekte producten in de zomer en een lichte ontzetting over de arbeid die gekoppeld is aan een volkstuin. En dat alles op 200 vierkante meter. Mijn bewondering voor boeren en tuinders die niet naar onkruidverdelgers grijpen, maar zoeken naar balans en weerstand, die meebewegen met de natuur en met vallen en opstaan leren uit de praktijk, is alleen maar groter geworden.

Op het volkstuincomplex zie je veel kwieke grijsaards, in de weer met riek en schoffel. Dan vraag ik me telkens af, zijn dit de laatste der Mohikanen of de nieuwe voortrekkers die hun kinderen en kleinkinderen zullen mee-nemen in hun passie voor het zelf verbouwen van voedsel?

De bron van elke volkstuinder, boer en veredelaar zijn zaden. Hoe die bron, ons cultureel erfgoed, bedreigd wordt kunt u lezen in het artikel over

Vandana Shiva. Wilt u ook onderdeel zijn van de oplossing? Lees dan het kader hiernaast en doe mee!

Bert van Ruitenbeek
Voorzitter Zaadgoed

Doe mee aan een rassentoets

Bent u ook een enthousiast (volks)tuinder? Stichting Zaadgoed zoekt bewuste tuinders die mee willen helpen met het in stand houden van onze biodiversiteit. Bijvoorbeeld door oude rassen uit te zaaien en te beschrijven wat er opkomt. Als we minimaal 25 mensen hebben die zich hieraan willen verbinden, gaan we kijken of we een project kunnen opzetten. Dat is pas echt participatieve veredeling en vermeerdering in de praktijk. Bent u geïnteresseerd? Mail dan naar info@zaadgoed.nl o.v.v. deelname rassentoets.

Zoektocht naar bonen met een goede smaak

Op een zonnige middag in september waren bonendeskundigen uitgenodigd bij Robert Koekoek om diverse bonenrassen te beoordelen. Stichting Zaadgoed was erbij.

Robert Koekoek is op zoek naar goed smakende bonenrassen van een goede kwaliteit, geschikt voor handpluk en bestemd voor de versmarkt. Met financiële ondersteuning van Stichting Zaadgoed heeft hij dit jaar verschillende bonenrassen uitgezaaid waaronder paarse stokbonen, gestreepte stambonen en drie soorten boterbonen.

Beoordeling van stambonen

Hierdoor kunnen ze in één keer alle bonen oogsten.

Voor de smaaktest werden de bonen met brood en salade geserveerd door chefkok Sebastian van restaurant Het Heimwee. Van de stokbonen vonden we de Sabrine de best smakende soort en bij de stamslabonen scoorde de paarse Purperking goed. De boterbonen zagen er weliswaar mooi uit maar smaakten een beetje flauw.

De bonenproef krijgt volgend jaar een vervolg. Robert Koekoek gaat dan nog meer bonenrassen uitproberen en een beschrijving maken van de verschillende raseigenschappen. Ook de beoordeling van de rassen op teelteigenschappen en smaak is voor herhaling vatbaar. Daarvoor worden volgend jaar tuinders die bonen telen voor de versmarkt uitgenodigd.

Heeft u zaden van bonenrassen die u met Robert Koekoek wilt delen? Mail dan naar robertkoekoek@degroentetuin.com

We werden ontvangen op de prachtig aangelegde tuin van Robert Koekoek en zijn vrouw Heleen. De tuin ligt in de Ooypolder op een steenworp afstand van Nijmegen. Bij het beoordelen van de bonen werd het al snel duidelijk dat sommige bonensoorten niet geschikt zijn voor professionele telers. Stokbonen met zeer veel loof vielen bijvoorbeeld af omdat het loof de pluk sterk bemoeilijkt. Ook de gespreide bloei en daarmee rijping van sommige stambonen is misschien voor een hobbytuinder ideaal maar de meeste professionele tuinders vragen om een gelijktijdige rijping.

Purple King

Opnieuw succesvolle donateursdag

Op zondag 11 juli hebben ruim dertig donateurs in de verzengende hitte een bezoek gebracht aan het bedrijf van de familie Gooiker in Wilp. Na een kort welkom heeft Willy Gooiker uitgebreid verteld over de ontstaansgeschiedenis van zijn bedrijf en zijn zoektocht naar nieuwe marktkansen voor oude graanrassen. Tijdens de rondleiding konden de donateurs met eigen ogen de verschillende rassen bewonderen. Willy maakte duidelijk dat de teelt en de afzet van oude landrassen veel doorzettingsvermogen vereist. Omdat de kennis over de teelteigenschappen en de ziektegevoeligheid van rassen als Gelderse Risweït en Aaltense kafloze haver grotendeels verdwenen is, wordt dat allemaal nauwkeurig bijgehouden. Willy krijgt hierbij ondersteuning vanuit het Louis Bolk instituut. Ook de kwaliteit en bakeigenschappen van het meel zijn een verrassing. Willy heeft daarom contact gezocht met verschillende afnemers zoals molenaars en (pizza)bakkers die zijn producten uitproberen. De bezoekers van de donateurdag waren in ieder geval erg te spreken over de smaak van de speltbroodjes en koeken.

Kort Nieuws

Biologische veredeling in de lift

Het gaat goed met biologisch zaad-bedrijf de Bolster. Bart Vosselman, veredelaar bij de Bolster zet zich al jaren in om rassen te ontwikkelen die een meerwaarde hebben voor biologische telers.

Met zijn biologische pompoenenrassen is dat duidelijk gelukt.

De Bolster heeft een pompoenenras op de markt gebracht dat veel langer houdbaar is dan bestaande rassen.

Hiermee heeft hij in een paar jaar tijd de helft van

de biologische pompoenmarkt in Nederland veroverd. Dankzij dit succes heeft de Bolster twee nieuwe veredelaars in dienst kunnen nemen die zich ook gaan bezig houden met biologische veredeling.

Cursus selectie in eigen boerenhand

Volgend jaar organiseert Stichting Zaadgoed opnieuw de cursus "selectie in eigen boerenhand". Deze cursus is bedoeld voor professionele telers en hobbytuinders die meer willen weten over de mogelijkheden van zaadvermeerdering en selectie op hun eigen bedrijf of in hun eigen tuin. De cursus bestaat uit zes middagen met theorie en praktijk die verspreid over het jaar worden gegeven.

De kosten bedragen 250 euro inclusief cursusmap. Hebt u interesse om de cursus in 2011 te volgen stuur dan een mail met uw naam en adres naar info@zaadgoed.nl o.v.v. selectie cursus 2011. U ontvangt dan eind 2010 meer informatie. Het voorlopige programma vindt u op onze website onder het kopje "cursus".

Little Jewel

Rondom de Week van de Smaak heeft Odin samen met Eosta en tomaten teler Frank de Koning een "wilde tomatenactie" georganiseerd. De actie was een groot succes. In totaal zijn 7300 doosjes met wilde tomaten verkocht en voor elk verkocht doosje gaat 10 cent naar het biologische rassenfonds van Stichting zaadgoed. Aan de actie was ook een prijsvraag verbonden. Consumenten mochten een nieuwe originele naam bedenken voor een van de tomaten. De winnares is Ineke Zwaal die de naam Little Jewel (klein juweel) heeft bedacht. Zij ontvangt binnenkort een mooi kookplezier pakket ter waarde van 100 euro. Daarnaast mag ze een bezoek brengen aan het bedrijf waar Little Jewel geteeld wordt.

Legaten voor Zaadgoed

Indien u de doelstellingen van de Stichting Zaadgoed een warm hart toedraagt, kunt u via een legaat ons werk ook na uw overlijden financieel blijven steunen. Zaadgoed is een door de Nederlandse Belastingdienst erkende ANBI (algemeen nut beogende instelling). Dit betekent dat een schenking van een bedrag of deel van het vermogen in de vorm van een legaat vrijgesteld is van schenkbelasting. Een legaat moet in Nederland via het testament geregeld worden. Bij de opstelling of periodieke aanpassing van het testament kan uw notaris u nader informeren. Indien u meer over schenkingen aan Zaadgoed wilt weten kunt u contact opnemen met onze penningmeester via info@zaadgoed.nl o.v.v. legaten.

Waarom Stichting Zaadgoed ?

De biologische landbouw wil gezonde en smakelijke voeding produceren zonder kunstmest, chemische bestrijdingsmiddelen en gentechnologie. Daarvoor zijn rassen nodig die zijn aangepast aan de biologische teeltwijze. Biologische rassen met een brede weerstand tegen ziekten en plagen en een goed ontwikkeld wortelstelsel om voldoende voedingsstoffen uit de bodem of organische mest te halen. Om deze rassen te ontwikkelen is veel verdelingswerk nodig, veel meer dan tot nu toe wordt gedaan. Stichting Zaadgoed is opgericht om biologische zaadteelt en veredeling te stimuleren.

Dit doet ze onder andere door het ondersteunen van concrete veredelingsactiviteiten voor en door biologische telers en veredelaars. Daarnaast zet de stichting zich in voor het behoud van de diversiteit aan gewassen en rassen in de landbouw. U hulp is daarbij hard nodig. Bent u enthousiast over de doelstellingen van Stichting Zaadgoed, word dan donateur door 15 euro (of meer) over te maken op banknummer 21 23 45 133 t.n.v. Stichting Zaadgoed te Utrecht, o.v.v. uw naam en volledige adres. Of kijk op www.zaadgoed.nl voor meer informatie.

ZAADgoed

Welkomstgeschenk

Voor nieuwe donateurs heeft Stichting Zaadgoed een set van 4 mooie ansichtkaarten ontwikkeld. Op de kaarten staan foto's van gewassen waaraan in projecten van zaadgoed gewerkt wordt.

Colofon

Kiemkracht is een uitgave van Stichting Zaadgoed en verschijnt 2x per jaar.
Redactie: Maaïke Raaijmakers, Linda Pater, Annelijn Steenbruggen
Aan dit nummer werkten mee: Bert van Ruitenbeek, Alexis van Erp, Coen ter Berg, Maaïke Raaijmakers.
Vormgeving & productie: www.burolaga.nl

Adres redactie en Stichting Zaadgoed:
p/a Biologica, Postbus 12048 3501 AA Utrecht
e-mail: info@zaadgoed.nl website: www.zaadgoed.nl
Triodosbank nr 21 23 45 133